

BOJOVÉ ZABEZPEČENÍ VOJSKA PVOS

Charakter příští možné války předpokládá značný kvalitativní i kvantitativní nárůst průzkumných a palebných systémů a prostředků radioelektronického boje. Nesycenost radioelektronickými a radio-technickými prostředky u PVOS dává nepříteli možnost zjištění celé operační sestavy PVOS. Zkušenosti z lokálních válek ve Vietnamu, na Středním a Blízkém východě potvrzují, že jich nepřítel využije pro ničení prvků operační sestavy PVOS, v prvním pořadí s důrazem na místa velení, letiště, prostředky PLRV, průzkumu, uvědomování a REB. Proto se s rostoucími možnostmi nepřítel zvyšují i nároky na realizaci bojového zabezpečení vojska PVOS.

Specifickou otázkou PVOS je požadavek relativní stacionárnosti operační sestavy, která je přímo svázána s bojovým úkolem

protivzdušné obrany objektů, tj. politických, ekonomických a administrativních center státu, prostorů soustředění, rozvíjení a zmobilizování rozmísťujících se vojsk atd. Vojsko PVOS nemůže, na rozdíl od pozemních vojsk, vyčlenit celé jednotky a útvary pro úkoly bojového zabezpečení. K tomu využívá orgány a zařízení teritoria a Civilní obrany. Pro pozemní vojsko je protivzdušná obrana prvkem bojového zabezpečení, avšak pro vojsko PVOS je hlavním bojovým úkolem. Proto plní úkoly bojového zabezpečení ve svých podmínkách modifikovaně oproti předpisu Všeob-R-1 Bojový řád pozemního vojska Československé lidové armády.

Na některé odlišnosti a způsoby plnění úkolů bojového zabezpečení vojska PVOS chci poukázat v tomto článku.

Realizace nejdůležitějších druhů bojového zabezpečení vojska PVOS

Průzkum

S modernizací prostředků ozbrojených sil států NATO jsou podmínky pro organizaci a vedení průzkumu stále složitější. Tím rostou požadavky na průzkum, zejména na jeho cílevědomost, nepřetržitost, aktivnost, včasnost, operativnost, utajení, hodnověrnost a přesnost. Podle úkolů, zasazení sil a prostředků se průzkum v PVOS dělí na radiolokační, rádiový a radiotechnický, vzdušný, vidový, radiální a chemický, ženijní a průzkum pozemního nepřítel.

Radiolokační průzkum se u PVOS soustředí na průzkum vzdušných cílů. Uskutečňuje jej radiotechnické vojsko, radio-

technické jednotky útvarů PVOS a stíhacího letectva s cílem:

- nepřetržitě sledovat vzdušnou situaci, včas zjišťovat a rozpoznávat vzdušné cíle, jejich složení a uskupení,
- určovat polohu a rychlost vzdušných cílů, jejich charakteristiku a směr úderu hlavních sil,
- včas zjišťovat manévry nepřítel, určit charakter rušení a zámýsl činnosti jeho prostředků vzdušného napadení,
- určit místa, druhy jaderných výbuchů a směr rychlosti šíření radioaktivních oblaků.

K tomu se využívají radiolokační přehledové dálkoměry, výškoměry a radiolokační stanice navedení. Pro zjišťování a určová-

ní parametrů jaderných úderů se používají radiolokátory decimetřového a centimetřového pásma. Výsledky průzkumu jsou předávány s využitím jednotné kódové sítě PVC štábům, vojskům a orgánům CO tak, aby zabezpečily včasné varování proti úderům nepřátelských prostředků vzdušného napadení a umožnily přijímat včasné opatření.

K vedení bojové činnosti využívá PVOS automatizovaný systém velení, do jehož uvědomování o vzdušné situaci je zahrnuta převážná většina průzkumných prostředků. Automatizovaný systém velení umožňuje zavádět údaje o vzdušné situaci i od neautomatizovaných průzkumných prostředků. Těmito údaji o vzdušné situaci je zabezpečen boj útvarů PLRV a stíhacího letectva PVOS. Dále se těchto údajů využívá pro **jednotný systém uvědomování členských států Varšavské smlouvy**.

Rádiový a radiotechnický průzkum vedou radiotechnické jednotky REB s cílem zjistit:

- činnost radionavigačního systému TACAN,
- činnost radioelektronických prostředků na palubách nepřátelských prostředků vzdušného napadení, průzkumných palebných systémů,
- provozní údaje VKV leteckého spojení.

Používají přitom speciální průzkumná zařízení pro rádiový odposlech a radiotechnický průzkum. Rádiový průzkum se organizuje do celé hloubky dosahu průzkumných prostředků v prvním a druhém leteckém pásmu.

Vzdušný průzkum uskutečňují útvary stíhacího letectva s cílem:

- včas zjistit vzdušného nepřítele a určit především jeho bojovou sestavu,
- upřesnit charakteristiku vzdušných cílů a ráz jejich manévru,
- zjistit nové prostředky a způsoby bojové činnosti vzdušného nepřítele,
- určit polohu a druh jaderného výbuchu.

Vzdušný průzkum uskutečňují osádky všech letounů vizuálně a palubními radiolokátory při každém bojovém letu.

Vídný průzkum doplňuje radiolokační průzkum. Organizuje se na všech velitelských stanovištích, v postaveních a v prostorech rozmístění vojsk s cílem včas zjistit vzdušný cíl a uvědomit o něm vojska. Využívá se především pro upřesnění tratě letu vzdušných cílů v malých a přízemních výškách. Předemnaté vidové pozorovatelné jednotek PLRV zabezpečují mož-

nost postřelování vzdušných cílů těmito jednotkami na předem vyhodnocených náletových směrech v případě přímého napadení.

Radiační, chemický a bakteriologický (biologický) průzkum vykonávají chemická průzkumná družstva a celý systém pozorování na místech velení, postavení a prostorů rozmístění vojsk speciálně pro tento účel určenými pozorovateli. Jejich úkolem je:

- zjišťovat parametry jaderných výbuchů,
- včas uvědomovat o radiačním zamoření, o použití a druhu otravných látek a bakteriologických prostředků napadení nepřitelem.

Chemická družstva a chemičtí specialisté jednotek jsou dále určeni ke stanovení charakteru a stupně zamoření terénu, vzduchu, objektů a vyznačují hranice zamořených prostorů.

Ženíjní průzkum je organizován u útvarů a jednotek prostřednictvím rekognoskačních, předemnatých skupin a odřadů s úkolem:

- zjistit průchodnost terénu a komunikací pro bojovou techniku a dopravní prostředky,
- prověřit stav cest, mostů a určení objížďek,
- prověřit možnosti zdrojů vody,
- zjistit možnosti využití prostředků z místních zdrojů vhodných pro ženíjní zabezpečení,
- ověřit maskovací a ochranné vlastnosti terénu,
- určit následky použití ZHN nepřitelem a způsoby jejich odstranění.

Pozemní průzkum je organizován u útvarů a jednotek prostřednictvím vidového průzkumu a v případě potřeby i automobilními průzkumnými zajišťovacími hlídkami. Ty jsou vysílány na předem určené komunikace, které přehrazují vyhodnocené směry působení pozemního nepřítele. Pozemní průzkum je organizován s cílem:

- zjistit diverzní skupiny, vzdušné výsadky a jejich složení,
- varovat vojska před nenadálým napadením pozemním nepřítelem,
- znemožnit nepřátelskému průzkumu proniknout do prostoru rozmístění vojsk.

Zefektivnění průzkumné činnosti u PVOS je závislé na dalším zavádění nových technických prostředků průzkumu a automatizovaných systémů velení, na zdokonalování systému získávání a přenosu informací a jejich operativního vyhodnocování ve lhůtách blízkých reálnému času. K tomu

je zabezpečována vysoká úroveň připravenosti specialistů, formalizovaná dokumentace a výpočetní technika, která umožňuje zdokonalovat organizaci a operativnost řízení průzkumných prostředků a využívání důležitých informací a zpráv pro vedení boje.

Ochrana proti zbraním hromadného ničení

Je souhrnem opatření, jejichž cílem je uchránit vojska před zasazením zbraněmi hromadného ničení nebo maximálně oslabit jejich účinek, udržet bojeschopnost vojsk a týlu pro plnění bojových úkolů, dále usnadnit odstraňování následků napadení a urychlit obnovu bojeschopnosti vojsk. Důležitost úkolu ochrany vojsk proti účinkům ZHN vzrostla s možnostmi nepřítelů, zejména jeho technických průzkumných prostředků a prostředků ničení. Zahrnuje tato opatření:

- stanovení možností nepřítelů v použití ZHN na operační sestavu vojska PVOS a jejich účinků,

- rozptýlení vojsk a zásob materiálu, připravenost a pohotovost k aktivaci záložních míst velení, letišť, stanovišť, postavení a prostorů rozmístění,

- ženiiní budování a zodolňování stálých i záložních prvků operační sestavy s důrazem na ukrytí živé síly a techniky s odolností proti tlakové vlně jaderného výbuchu, světelnému a tepelnému záření, pronikavé radiaci, neutronovému záření, radioaktivnímu zamoření, elektromagnetickému impulsu, účinku bojových otravných látek a bojových biologických prostředků a konvenčních trhavin, jejich zabezpečení vodou, proviantem, pohonnými hmotami a provozními kapalinami pro provoz náhradních zdrojů elektrické energie,

- využití ochranných a maskovacích vlastností terénu, ženiiných úprav a maskování,

- zabezpečení nepřetržitěho velení vojskům, jejich uvědomování o radiaci, chemické a biologické situaci,

- bezpečnost a připravenost vojsk k dlouhodobému vedení bojové činnosti v podmínkách zamoření velkých oblastí a v prostorech značně zničených válečnou činností bez přerušení plnění bojových úkolů,

- protiepidemické, hygienické a speciální profylaktické zdravotnické zabezpečení vojsk s využitím vojenských prostředků speciální očisty, organických jednotek chemické ochrany, součinnosti sil a prostředků teritoria a CO, opatření observace, karantény, ochranného očkování osob, použití prostředků neodkladné profylaxe a dezinfekce,

- zjišťování a odstraňování následků použití zbraní hromadného ničení nepřítelů na operační sestavu PVOS organizováním odřadů a skupin odstraňování následků (OON a SON) u útvarů a jednotek obsahujících články velení a řízení, spojení, zdravotnický a odsunový, radiální a chemického průzkumu, ženiiného průzkumu, protipožární a vyprošťovací,

- obnovu bojeschopnosti zasazením záloh, přeskupením útvarů a jednotek, jejich doplnění osobami a technikou s využitím vlastních sil a prostředků, OON a SON; v prvním pořadí se dělají opatření k obnově bojeschopnosti míst velení, ve druhém pořadí u útvarů a jednotek s nejnižšími ztrátami a naposled tam, kde následky úderů jsou největší.

Opatření ochrany proti zbraním hromadného ničení se organizují a plní ve všech variantách boje. Vzhledem ke specifické úloze a složení PVOS jsou tato opatření organizována, plněna a procvičována již v době míru.

Radioelektronický boj

Soudobé radioelektronické prostředky technického průzkumu, spojovacích systémů a palebného ničení umožňují koordinované použití různých druhů vojsk a zbraňových systémů ve lžtách blízkých reálnému času. Radioelektronický boj u PVOS se proto řadí na přední místo mezi druhy bojového zabezpečení. Je řešen a organizován komplexně všemi druhy vojsk a služeb na všech stupních. Plní tyto úkoly v součinnosti s letectvem, RVD atd. při:

- ničení nepřátelských velitelských stanovišť a radioelektronických objektů s důrazem na prostředky AWACS, NAEW, PLSS, CSWS, prostředky kolektivní a skupinové ochrany,

- radiotechnické rušení ke snížení efektivnosti použití radioelektronických prostředků a zbraňových systémů nepřítelů; radioelektronické rušení u PVOS je zabezpečováno silami a prostředky radiotechnického praporu REB; uskutečňuje rušení palubních radiolokátorů ve 2 a 3 centimetrovém vlnovém pásmu aktivním impulsním a šumovým odpovědovým rušením, dále ruší VKV letecké spojení ve 2. leteckém pásmu a radionavigační systém TACAN,

- radioelektronické ochrany, která je zabezpečována systematickým rozmístěním radiolokačních stanic; ty pracují na různých frekvenčních rozsazích v prostoru bojové činnosti svazků s dodržením elektromagnetické koexistence, dále použitím technických způsobů ochrany, vycvičeností

otsluh radiolokátorů a směn velitelských stanovišť při rušení, organizací součinnosti mezi prostředky průzkumu a jejich řízení z velitelských stanovišť, udržováním techniky na optimálních parametrech činnosti, dodržováním zásad pro bezpečnost spojení, utajeným rozmístěním radioelektronických prostředků a radiotechnickým maskováním,

— boji s nepřátelským technickým průzkumem prostřednictvím skrytého rozmístění sil a prostředků, dodržováním provozní kázně, režimu činnosti a utajením, opatřeními proti agenturnímu průzkumu, odstraňováním demaskujících příznaků vojsk, zbraní, objektů a vedením klamně činnosti.

Zkušenosti z iokálních válek potvrzují, že radioelektronický boj ovlivňuje ze 30 až 50 % výsledek ozbrojeného střetnutí. Proto se opatření radioelektronického boje připravují a plní již v době míru. Uskutečněná cvičení prokázala vysokou efektivnost použití prostředků REB a komplexu organizačních a technických opatření.

Maskování

Maskování je důležitým prvkem ochrany vojsk a bojové techniky proti soudobým průzkumným a zbraňovým systémům nepřítelů. Je organizováno na operačním a taktickém stupni. Úkoly maskování na taktickém stupni zahrnují maskování postavení palebných a technických jednotek protiletadlových raketových útvarů, letišť stíhacího letectva, postavení radiotechnických jednotek, jednotek REB, velitelských stanovišť, objektů, rádiových, radioreléových stanic a radiolokátorů.

Plnění tohoto úkolu je dosahováno:

- vhodnou volbou postavení, stanovišť a míst velení s využitím přirozených maskovacích vlastností terénu,
- ukrytím letecké techniky a letištních zařízení před vzdušným a agenturním pozorováním,
- využitím normalizovaných a výpomocných prostředků k maskování bojové techniky, technických zařízení a spojovacích prostředků,
- odstraněním demaskujících příznaků,
- umělým vytvořením maskovacího pozadí vysazením stromů a keřů nebo vytvářením barevných skvrn v terénu,
- imitací základních letišť jako poškozených,
- vytvořením klamných letišť, postavení, stanovišť s vykonáváním klamně činnosti,

— využitím prostředků protiradiolokačního maskování k utajení hlavních radiolokačních orientačních bodů a k jejich imitování,

— maskovacími nátěry ploch, techniky a objektů,

— použitím a rozmístěním klamných infračervených zdrojů, využitím dýmotvorných prostředků,

— dodržováním zásad maskování a světebné kázně všemi vojsky a jejich kontrolou.

Maskování tvoří dynamický komplex opatření, který reaguje na rostoucí technické možnosti nepřítelů a na složitost vlastní bojové činnosti. Současné možnosti PVOS plně nezabezpečují ochranu a maskování proti infračerveným senzorům a samonaváděcím protiradiolokačním řízením střelám.

Ženíjní, chemické, topograficko-geodetické a hydrometeorologické zabezpečení

Tato zabezpečení jsou realizována u PVOS s využitím vševojskových prostředků a s méně podstatnými odlišnostmi shodně s předpisem Všeob-Ř-1. Jednotlivé druhy zabezpečení se uskutečňují podle zpracovaných nařízení odborných náčelníků a jejich pokynů v souladu s Nařízením pro OPZHN a Plánem obnovy bojeschopnosti, které dále doplňují a konkretizují. Tím se završuje propojení a komplexnost prvků bojového zabezpečení.

Zajištění

U PVOS je zajištění věnována trvalá pozornost. Zvláštnosti pochodového, strážního a bojového zajištění odpovídají konkrétním podmínkám a situaci útvarů a jednotek PVOS, především jejich omezeným možnostem manévru a náročnosti na profil terénu. Tomu odpovídá i organizace přímého zajištění, pro jehož řešení se osvědčil tento postup:

1. Určení skupiny funkcí a úkolů pro zpracování úkolů a organizace přímého zajištění (z odbornosti zpravodajské, chemické, ženíjní, spojovací, výzbrojní, operační) pod vedením NS.
2. Ujasnění úkolu přímého zajištění vzhledem ke směru hlavního úderu nepřítelů.
3. Ujasnění možností nepřítelů při působení na místo přímého zajištění.
4. Ujasnění úkolu přímého zajištění podle předpisů, směrnic, nařízení a plánů nadřízeného.

5. Průzkum vlastního terénu, objektů a nejbližšího okolí.

6. Kalkulace vlastních sil a prostředků pro přímé zajištění, včetně spojení, velení a součinnosti.

Řešení spočívá ve značném a časově náročném úsilí celého kolektivu zpracovatelské skupiny, která důsledně využívá závěrů a výsledků všech druhů bojového zabezpečení, a obsahuje:

- vyhodnocení pravděpodobných náletových směrů nepřátelských prostředků vzdušného napadení a pravděpodobných tankových směrů napadení, předpokládáných prostorů vysazení taktických vzdušných výsadků nepřítelů a jeho diverzních skupin,

- stanovení způsobů průzkumu (radio- lokačního, vidového, radiačního, chemického, bakteriologického, zajišťovacích hlídek), předávání údajů, vyhodnocování a součinnosti,

- rozmístění a budování zodolněných palebných postavení a palebných opěrných bodů aktivních prostředků protivzdušné a pozemní obrany, včetně spojení, systému orientačních bodů, hlavních a záložních sektorů palby, organizace součinnosti,

- vyhodnocení a upřesnění systému střežení, jeho zesílení a využití technických prostředků k ochraně stráží,

- rozmístění klamných prvků bojové sestavy, zabezpečení jejich imitační činnosti a maskování,

- rozmístění koutových odrážeců a klamných infračervených zdrojů,

- určení způsobu maskování normovanými i improvizovanými prostředky, včetně pozemních komunikací a prostředků spojení,

- stanovení způsobů a lhůt odstraňování demaskujících příznaků a jejich kontrolu,

- určení systému a rozmístění výbušných a nevybušných zátarasů, jejich kom-

binace, maskování, postřelování protitan- kovými a pěchotními zbraněmi ke zvýšení jejich účinnosti,

- posouzení a upřesnění možností a způsobů zodolnění objektů a techniky vůči působení palubních, pěchotních a zá- palných zbraní s důrazem na ukrytí osob, techniky a materiálu s využitím mecha- ničních prostředků, maskovacích a ochran- ných vlastností terénu,

- stanovení způsobu nepřetržité dozi- metrické, chemické a bakteriologické (bio- logické) kontroly s částečnou speciální očištěnou,

- využití zadýmování prostoru v závis- losti na směru a rychlosti přizemního vě- ru ke znemožnění mířené palby palubních, pěchotních zbraní a využití optoelektronic- kých prostředků nepřítelů s kalkulací pří- letových dob nepřátelských prostředků taktického letectva a vrtulníků,

- určení činnosti vojsk, která nevedou přímo bojovou činnost při organizaci pří- měho zajištění, stanovení pohyblivé zálo- hy, systému doplňování munice a granátů,

- stanovení způsobu činnosti aktivních prostředků PVO k podpoře pěchotních zbraní proti obrněné technice a způsobu použití pěchotních zbraní proti letounům a vrtulníkům nepřítelů v případě přímého napadení,

- využití vybudovaných objektů, nájez- dových ramp, zodolněných stanovišť tech- niky jako ochranných valů pro vedení přímé palby z pěchotních zbraní,

- upřesnění organizace velení, hlášení a uvědomování vojsk o varovných signá- lech při zaujaté obraně.

Pro zkvalitňování PVO míst velení, le- tišť, postavení a prostorů rozmístění se ukazují současné prostředky MPLD jako nedostatečné. Vyšší účinnosti je možné do- sáhnout protiletadlovými raketovými kom- plety blízkého dosahu Strela-2M nebo ji- nými účinnějšími prostředky PVO.

□

Řešení otázek bojového zabezpečení vojska PVOS vyžaduje pozornost všech hlav- ních a odborných funkcionářů, protože komplexní realizace prvků bojového za- bezpečení nesmí narušovat bojovou čin- nost vojsk ani plnění úkolů pohotovostní- ho systému, v jehož podmínkách jsou tyto úkoly řešeny, realizovány a prociťovány. K získávání praktických návyků štábů a

vojsk jsou využívány: taktická a takticko- pořadová cvičení, řízené nácviky bojové pohotovosti, komplexní štábní nácviky a ostatní metodická zaměstnání. Otázky bo- jového zabezpečení trvale ovlivňují plánc- vání a jejich praktická realizace spolu se speciálním technickým a týlovým zabezpe- čením zvyšuje životaschopnost vojska PVOS při vedení bojové činnosti.